

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2015

LITHUANIAN

HIGHER LEVEL

**Wednesday, 17 June
09:30 - 12:30**

Atsakykite į visus 1, 2, 3 dalyse pateiktus klausimus aiškia ir taisyklinga lietuvių kalba

Dalia Žemaitytė. Medijos: draugas ar baubas?

1. *Kartą maža žuvytė jūroje paklausė savo mamos žuvis: „Mama, kur yra vandenynas?“ Ši atsakė: „Brangioji, tu esi jame, tik kadangi tu sukiesi jame, tiesiog to nebejauti.“ Ar tai nėra mūsų patirtis medijų atžvilgiu – ar nesame taip įsitraukę, kad net nebepastebime to? Ar mes negyvename medijų sukurto pasaulio burbulė?*
2. Medijų amžiaus vaikai ir jaunimas gali neišlaikyti egzaminų mokykloje, bet bus puikiai išmokę žiniasklaidos suteiktas pamokas: išvardys prekių ženklų pavadinimus, pacituos įžymybių pasisakymus, pakartos reklamų šaukinius ir atpažins garsių korporacijų logotipus. Kodėl taip nutinka?
3. Medijų vaidmuo žmonių gyvenimui yra toks ryškus, kad jos pavadintos masinėmis komunikavimo priemonėmis, nes perteikia informaciją žmonėms, kuriuos skiria vieta bei laikas. Tiesa, nemažai kas kritikuoja tokį apibrėžimą, kuriame žmonės apibūdinami kaip masės, tačiau jis gana tiksliai nusako reikalo esmę. Masinių komunikavimo priemonių veikla taip apraizgiusi pasaulį, kad galėtume palyginti jų tinklą su kolektyviai veikiančia centrine nervų sistema. Medijų įvairumas, prieinamumas ir patrauklumas įtraukia visų tipų žmones ir daro jiems įtaką.
4. Per medijas – televiziją, radiją, kiną, spaudą, internetą – populiarioji kultūra perduoda įvairias žinias naudodamasi simboliais, vaizdais, ritmais, įsitikinimais, papročiais. Tai vaidina ypač svarbų vaidmenį formuojant žmonių elgesį ir įsitikinimus, daro įtaką asmeniniam, grupės, šalies ar tarptautiniam gyvenimui. Tad medijos mums atveria neregėtas galimybes, mes galime pažinti kultūras ir gauti žinių, kurių anksčiau negalėjome pasiekti. Medijų dėka mes galime keliauti po pasaulį neiškeldami kojos iš savo namų, galime susisiekti su žmogumi, nors mus skiria tūkstančiai kilometrų, galime padaryti tai, kas neįmanoma realiame gyvenime, galime tiesiog pasvajoti ir realizuoti savo slapčiausias svajones.
5. Daugeliui žmonių pasaulis susitraukė. Jis telpa mūsų delne ar mūsų kišenėje! Nepaisant visų šių atradimų, medijos ne tik suteikia visas tas galimybes, bet ir kelia problemų. Viena jų – tiesos ir tikrovės problema. Būna sunku atskirti, kas yra fantazija, o kas yra tikra. Tai, ką rodo televizija – yra gyvas tiesioginis vaizdas ar įrašytas? Žmogus, kurį matėme, yra tikras asmuo, išmoktas vaidmuo, ar užsidėta kaukė? Medijos patraukia žiūrovus, nors dažniausiai jų sukonstruotas įvaizdis neatitinka realybės.
6. Dauguma paauglių rizikuoja prarasti ryšį su realybe susikoncentruodami tik į virtualų pasaulį. Pavojus kyla tada, kai vaikai kompiuterį panaudoja tam, kad patenkintų savo bazinius poreikius. O tokių yra du. Visų pirma, mes norime būti kažkokio bendro reikalo dalyviai. Visų antra, norime kažko pasiekti. Šiandien jau ir dauguma tėvų nebežino, kokie užsiėmimai padėtų vaikų asmenybės augimui. Todėl vaikui reikia ieškoti pačiam, kuo užsiimti. O tas užsiėmimas turi būti pakankamai sudėtingas ir

besitęsiantis, nes pabaigoje norima pajusti tokią laimę, tarsi ką tik būtum pasiekęs kalno viršūnę.

7. Šiais laikais daugumai berniukų tokiu reikalu tapo kompiuteriniai žaidimai, kuriuose jie stengiasi laimėti. Bet tokie pasiekimai jiems nepadeda surasti savo vietos realiame gyvenime. Berniukai, kuriems būtina nors vieną ar dvi valandas per dieną „pašaudyti“, naikindami monstrus kompensuoja savo bejėgiškumo jausmą. Iš virtualių pasiekimų gaunamas efektas tarsi suteikia vaikui naujos patirties. Bet iš tiesų ši patirtis taikoma tik virtualiame pasaulyje. Tai pavojinga tendencija – vaikas tikslingai „moko“ savo smegenis veikti tik tose situacijose, kurios sutinkamos kompiuterio ekrane.
8. Mergaitės dažniausiai leidžia laiką internetinėse pokalbių svetainėse, facebook'e, nes jos turi stipresnę poreikį bendrauti. Kai šioje sferoje nesiseka, jos stengiasi kompensuoti tikros draugystės trūkumą per internetinį bendravimą. Tikriems draugams nereikia paviršutiniškai bendrauti kas penkias minutes.
9. Esama tyrimų, kurie patvirtina, kad pastaruosius dešimt metų daugumos paauglių smegenyse apimtimi padidėjo ta smegenų dalis, kuri atsakinga už nykščio valdymą. Ten formuojasi vis daugiau dvišakių neuroninių tinklų, kurių dėka nykščiu galima atlikti neįtikėtinais greitis manipuliacijas mobiliojo telefono klaviatūroje ar žaidžiant kompiuterinius žaidimus. Bet ar tikrai šiame gyvenime taip svarbu greitai judinti nykštį?
10. Medijų vartotojas turi pasirinkti, kas jam reikalinga informacijos gausoje, turėti savo nuomonę ir neprarasti savų vertybių, neleisti, kad medijos juo manipuliuotų. Jei išties neįvertinsime masinės komunikacijos jėgos, rizikuojame tapti iliuzijos belaisviais – kaip tie oloje gyvenę žmonės iš Platono alegorinio pasakojimo, kurie, matydami šešėlius, judančius ant sienos, tikėjo, jog mato tikrus žmones.

Tekstas adaptuotas pagal straipsnius:

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-03-20-dalia-zemaityte-medijos-draugas-ar-baubas/59812>

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-11-14-mediju-rastingumas-medijos-ir-globalus-kaimas/123231>

<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-10-22-virtualusis-akivaras/123358>

I DALIS

(30 /100)

Remdamiesi tekstu atsakykite į pateiktus klausimus:

1. Paaiškinkite šių žodžių ir posakių reikšmę:

a) baubas	(1 taškas)
b) „lindi internete“	(1 taškas)
c) „pasiekti kalno viršūnę“	(1 taškas)
d) medijos	(1 taškas)
e) „pasaulis susitraukė“	(1 taškas)

2. Kokias galimybes teikia medijos? (5 taškai)
3. Kodėl medijų pasaulis gali kelti grėsmę? (5 taškai)
4. Remdamiesi tekstu įvardinkite ir pakomentuokite, kokie yra jaunuolių baziniai poreikiai? (5 taškai)
5. Kokie yra berniukų ir mergaičių poreikiai medijų pasaulyje? (5 taškai)
6. Kaip ši metafora iliustruoja šiuolaikinės visuomenės problemą?
„Mes rizikuojame tapti iliuzijos belaisviais – kaip tie oloje gyvenę žmonės iš Platono alegorinio pasakojimo, kurie, matydami šešėlius, judančius ant sienos, tikėjo, jog mato tikrus žmones“.
(5 taškai)

II DALIS

(30/100)

Remdamiesi tekstu atsakykite į šį klausimą: kaip elgtis jaunam žmogui, kad jis nepasiklystų virtualiame pasaulyje? Savo teiginius argumentuokite (ne mažiau kaip 100 žodžių).

III DALIS

(40/100)

Samprotavimo rašinys

Pasirinkite vieną iš pasiūlytų temų ir parašykite samprotavimo tipo rašinį (apytiksliai 300 žodžių).

1. „Kaukė nukrinta, o esmė pasilieka“. (*Lukrecijus*)
2. „Turtingiausi yra tie, kurie pasitenkina mažais dalykais“. (*Sokratas*)